

برگردان: لعل زاد

لندن، ۱۲ جنوری ۲۰۲۴

نشر اسناد استخباراتی برتانیه در مورد افغانستان (از ۱۸۸۸ تا ۱۹۴۶)^۱

یادداشت تاریخی

دفاع از سرحدات شمال غربی هند برتانوی و موقعیت افغانستان در برابر تهدیدهای واقعی یا خیالی روسیه، یکی از موضوعات غالب در استراتژی‌های سیاسی و نظامی هند برتانوی برای بیش از صد سال، با آغاز جنگ اول افغان-انگلیس (مداخله ۱۸۳۸-۴۲) در زمانی بود که سرحدات برتانیه هنوز به افغانستان نرسیده بود. برنامه‌ریزی استراتژیک و تدوین مثنی سیاسی نیازمند اطلاعات بود - اطلاعات در مورد اراضی، ارتباطات، منابع، سیاست داخلی، گروه‌های قبیله‌ای، رقابت‌ها و شخصیت‌ها - تا هم «پیش‌زمینه» برای روابط سیاسی و هم «دانش» عملی برای عملیات نظامی احتمالی را فراهم سازد.

پیش از ۱۹۲۲، هیچ نمایندگی مستقیم دیپلماتیک یا سیاسی حکومت هند در داخل افغانستان وجود نداشت، به استثنای تلاش‌های فاجعه‌بار برای استقرار نمایندگان/سفیران مقیم در کابل در ۱۸۳۸-۴۲ و ۱۸۷۸-۸۰، در حالی که حکومت لندن، افغانستان را کشور یا دولتی دارای وضعیت یا مقامی نمی‌دانست که نیاز به ماموریت دیپلماتیک داشته باشد. با آن‌هم، در بین ۱۸۸۲ و ۱۹۱۹، شماری از ماموران مسلمان هندی از هند به کابل اعزام شدند و سرانجام پس از جنگ سوم افغان-انگلیس در ۱۹۱۹-۲۱، روابط کامل دیپلماتیک برقرار گردید.

سفیران برتانیه در کابل تا ۱۹۴۹ از اعضای دفتر سیاسی هند بودند، اما توسط وزارت خارجه در لندن منصوب می‌شدند. پیش از آن، جمع‌آوری اطلاعات اولیه که هم تکه‌تکه و هم خطرناک بود، بسته به توانایی‌های مسافران، اغلب در لباس مبدل و استخدام

گهگاهی خبرنگویسان بومی بود. در واقعیت، در آغاز جنگ دوم افغان-انگلیس در ۸۰-۱۸۷۸ بود که حکومت هند به جدی‌گیری مسایل اطلاعاتی آغاز کرد.

در ۱۸۷۸ یک شعبه اطلاعاتی در دفتر سرلشکر ستاد ارتش هند تشکیل شد که متشکل از سه افسر و دو دستیار بود. سازمان‌دهی مجدد در ۱۸۹۲، این گروه را به پنج افسر و چهار دستیار افزایش داد و در ۱۹۰۳ افسر مسئول به درجه سرتیپ ارتقا یافت و مسئولیت بسیج و سازمان‌دهی را اضافه کرد. اصلاحات گسترده کمیته ارتش در هند در ۱۳-۱۹۱۲، یک بخش اطلاعاتی (MO3) در اداره عملیات نظامی ستاد کل ایجاد کرد.

این بخش که توسط یک افسر درجه ۱ ستاد کل که به سرتیپ مدیر عملیات نظامی گزارش می‌داد، به پنج بخش تقسیم شد که چهار بخش آن‌ها جغرافیایی بودند (افغانستان، ترکستان روسی و سرحد شمال غربی زیربخش‌های N بودند) و بخش پنجم به «کار ویژه با ماهیت محرمانه» اختصاص داشت. کل کارمندان آن‌ها پانزده افسر و ده کارمند بودند. این ترتیبات با افزایش منظم کارمندان، تا پایان حکومت برتانیه در ۱۹۴۷ ادامه یافت.

دفتر امور خارجه و سیاسی حکومت هند یک دفتر اطلاعاتی موازی داشت که بر امور داخلی و خارجی افغانستان و اقوام و شخصیت‌های فرامرزی متمرکز بود.

اطلاعات نظامی

شعبه اطلاعات با شروع نسبتاً آرام روزنامه‌نگاری‌های تاریخی-شرقی و آثار پیش‌زمینه مشابه، در نهایت مجموعه‌ای از کتاب‌های راهنما، مسیرها، گزارش‌های نظامی، رساله‌های قبیله‌ای، زندگینامه شخصیت‌ها و خلاصه‌ای وقایع را منتشر کرد. منابع شامل افسران ساحه (به ویژه آن‌های که در سرحد شمال غرب مستقر بودند) و ارتباطی‌های آن‌ها یکجا با افراد قبایل محلی بودند که به گونه مخفیانه کار می‌کردند. همه آثار سری، محرم و یا تنها برای استفاده رسمی طبقه‌بندی شده و با قوانین سختگیرانه نگهداری می‌شدند. همچنین دستور داشتند که وقتی نسخه جدیدی از یک اثر ویژه ظاهر می‌شود، تمام نسخه‌های قبلی باید از بین برده شوند. در نتیجه، این آثار تنها در چند مکان باقی

ماندند. مجموعه اسناد دفتر هند در کتابخانه برتانیه از نظر وسعت و دسترسی منحصر به فرد است.

اطلاعات سیاسی

دفتر امور خارجه و سیاسی حکومت هند مجموعه‌های خود را منتشر کرده است که عمدتاً توسط افسران سیاسی در سرحدات شمال غربی یا در افغانستان تهیه می‌شد و اغلب با آثار ارتش تداخل داشت. با این حال، مجموعه عظیم مکاتبات چاپی دفتر خارجه که حدود ۱۳۶۰۰ صفحه در ۷۳ بخش است، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از آنجا که این مجموعه جدا از گروه‌های اصلی نشرات اطلاعاتی در لندن بایگانی شده بود، به عنوان مکاتبات چاپی ناشناخته باقی مانده است. این مجموعه، به تقلید از آنچه که در دفتر خارجه لندن به روش معمول تبدیل شده، تمام مکاتبات ورودی و خروجی و مقالات مربوط به افغانستان در بین ۱۹۱۹ و ۱۹۴۱ را چاپ می‌کند. این مجموعه که با عنوان "مکاتبات جنگ سوم افغان ۱۹۱۹" شروع شده است، در نهایت به عنوان «سلسله افغانی» تبدیل شد؛ با آنکه صفحه‌بندی غالباً نامنظم است، اما اسناد داخل هر «بخش» در یک توالی شماره‌گذاری پیوسته جمع‌آوری شده‌اند.

-
1. British Intelligence Files on Afghanistan and its Frontiers, c. 1888 – 1946. IDC Publisher, 2003.

British Intelligence Files on Afghanistan and its Frontiers, c. 1888-1946

Published by IDC Publishers, 2003

Descriptive Summary

Creator: India Office Library and Records.
Title: British Intelligence Files on Afghanistan and its Frontiers
Dates (inclusive): 1888-1946
Dates (bulk): 1906-1941
Abstract: Military and political intelligence on Afghanistan and its frontiers.
Languages: Language of materials: English, with a few items in other (also local) languages.
Extent: 410 microfiches; 193 files on 37,200 pages.
Ordernumber: BIA-1 - BIA-9

Location of Originals

Filmed from the originals held by: British Library, Oriental & India Office Collections (OIOC).